

Bruxelles, 10. lipnja 2022.
(OR. en)

10126/22

RECH 371
TELECOM 267
COMPET 491
IND 227
MI 468
EDUC 245

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Na datum:	10. lipnja 2022.
Za:	Delegacije

Br. preth. dok.:	9515/22
------------------	---------

Predmet:	Vrednovanje istraživanja i provedba otvorene znanosti – zaključci Vijeća (usvojeni 10. lipnja 2022.)
----------	---

Za delegacije se u prilogu nalaze Zaključci Vijeća o vrednovanju istraživanja i provedbi otvorene znanosti koje je Vijeće usvojilo na 3877. sastanku održanom 10. lipnja 2022.

**ZAKLJUČCI VIJEĆA O VREDNOVANJU ISTRAŽIVANJA I PROVEDBI OTVORENE
ZNANOSTI**

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

PODSJEĆAJUĆI NA

- svoje zaključke iz svibnja 2016. naslovljene „Prijelaz na sustav otvorene znanosti”¹, u kojima je potvrđeno da otvorena znanost ima potencijal za povećanje kvalitete, učinka i dobrobiti znanosti te ubrzanje napretka u području znanja tako što ga može učiniti pouzdanijim, učinkovitijim i točnijim, razumljivijim društvu i reaktivnim na društvene promjene te kojima se potaknulo na daljnji razvoj procjene znanstvene kvalitete;
- svoje Zaključke iz prosinca 2020.² o novom europskom istraživačkom prostoru, u kojima je istaknuto da otvorena znanost ima ključnu ulogu u jačanju učinka, kvalitete, učinkovitosti, transparentnosti i integriteta istraživanja i inovacija; kojima se potaknulo Komisiju, države članice i dionike da podupru i provedu prakse otvorene znanosti u svojim sustavima nagrađivanja i evaluacije za istraživanja, istraživače i institucije; i u kojima se prepoznalo da su biblioraznolikost, višejezičnost i uvažavanje svih znanstvenih produkcija relevantni elementi politike EIP-a o otvorenoj znanosti;
- svoje zaključke od 28. svibnja 2021. naslovljene „Produbljivanje europskog istraživačkog prostora: osiguravanje privlačnih i održivih istraživačkih karijera i radnih uvjeta za istraživače te ostvarivanje cirkulacije mozgova”³, u kojima su istaknute poteškoće povezane s trenutačnim praksama nagrađivanja i ocjenjivanja te u kojima se pozvalo države članice, Komisiju, organizacije koje provode istraživanja i organizacije za financiranje istraživanja da rade na njihovoj reformi i potrebi da se te prakse razvijaju u smjeru kvalitativnijeg ocjenjivanja;

¹ 9526/16.
² 13567/20.
³ 9138/21.

- Preporuku Vijeća (EU) 2021/2122 od 26. studenoga 2021. o Paktu za istraživanja i inovacije u Europi⁴, u kojoj se preporučuje da države članice primjenjuju načelo težnje za izvrsnošću u sustavu za procjenjivanje istraživanja i u skladu s time nagrađuju kvalitetu te se u njoj kao prioritarno područje EIP-a za djelovanje utvrđuje podupiranje i nagrađivanje istinske kulture otvorene znanosti diljem Unije;
 - svoje zaključke od 26. studenoga 2021. naslovljene „Buduće upravljanje europskim istraživačkim prostorom (EIP)”⁵, a posebno program politike EIP-a za razdoblje 2022. – 2024., u kojem se utvrđuje katalog dobrovoljnih aktivnosti EIP-a kako bi se doprinijelo prioritetnim područjima definiranim u Preporuci Vijeća o Paktu za istraživanja i inovacije u Europi;
1. PRIMA NA ZNANJE preporuke iz Preporuke Komisije (EU) 2018/790 od 25. travnja 2018. o pristupu znanstvenim informacijama i njihovu čuvanju⁶, završnog izvješća savjetodavne skupine platforme za politiku za otvorenu znanost Europske komisije naslovljenog „Napredak u području otvorene znanosti: prema zajedničkom sustavu znanja u području istraživanja” („Progress on Open Science: Towards a shared research knowledge system”)⁷, dokumenta sa smjernicama ERAC-ove trostrane radne skupine naslovljen „Evaluacija istraživanja u kontekstu otvorene znanosti i rodne ravnopravnosti” („Research evaluation in a context of Open Science and gender equality”)⁸, u kojem se utvrđuje nekoliko preporuka u vezi sa sustavima evaluacije istraživanja, kao i Preporuke UNESCO-a o otvorenoj znanosti donesene u studenome 2021., u kojoj se preporučuje reforma sustava za vrednovanje istraživanja⁹, i ishoda savjetovanja s dionicima kako je utvrđeno u izvješću Komisije o utvrđivanju opsega „Prema reformi sustava za vrednovanje istraživanja” („Towards a reform of the research assessment system”)¹⁰;

⁴ SL L 431, 2.12.2021., str. 1.

⁵ 14308/21.

⁶ SL L 134, 31.5.2018., str. 12.

⁷ [Napredak u području otvorene znanosti – Ured za publikacije EU-a \(europa.eu\)](#)

⁸ 1201/21.

⁹ [Preporuka UNESCO-a o otvorenoj znanosti – digitalna knjižnica UNESCO-a](#)

¹⁰ Prema reformi sustava za vrednovanje istraživanja: izvješće o utvrđivanju opsega – <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36ebb96c-50c5-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en>

2. POTVRĐUJE da je, kako bi se ubrzali provedba i učinak politika i praksi otvorene znanosti diljem Europe, potrebno poduzeti aktivnosti za pomak prema obnovljenom pristupu vrednovanju istraživanja, uključujući programe poticaja i nagrađivanja, kako bi se uspostavio europski pristup u skladu s Paktom za istraživanje i inovacije u Europi i ojačali kapaciteti za akademsko izdavaštvo i akademsku komunikaciju svih rezultata istraživanja te po potrebi potaknula uporaba višejezičnosti u svrhu šire komunikacije o europskim rezultatima istraživanja;

I. Reforma sustavâ vrednovanja istraživanja u Europi

3. POTVRĐUJE da bi se sustavi za vrednovanje istraživanja trebali usredotočiti na kvalitetu i učinak te PODSJEĆA na to da su danas trenutačni sustavi za vrednovanje istraživanja previše usmjereni na upotrebu nekih kvantitativnih pokazatelja koji se temelje na časopisima i publikacijama te na evaluaciju uskog raspona rezultata istraživanja; SMATRA da takav pristup može dovesti do negativne pristranosti u pogledu kvalitete, ponovljivosti i integriteta istraživanja; NAGLAŠAVA da bi vrednovanje istraživanja trebalo obuhvaćati druge rezultate i postupke istraživanja te promicati ranu razmjenu znanja i suradnju kako bi se ubrzala provedba politika i praksi otvorene znanosti;
4. ISTIČE da, iako mnoge organizacije za financiranje istraživanja i organizacije koje provode istraživanja, kao i tijela za vrednovanje istraživanja, poduzimaju korake kako bi poboljšale način na koji ocjenjuju istraživanja i istraživače, promjene su i dalje spore, neujednačene i fragmentirane diljem Europe te stoga PONOVRNO ISTIČE potrebu za napretkom u zajedničkim naporima prema reformi različitih sustava i praksi vrednovanja istraživanja za istraživanja, istraživače, istraživačke timove i institucije kako bi se poboljšala njihova kvaliteta, otvorenost, uspješnost i učinak; nadalje, NAGLAŠAVA da bi se primjena načelâ otvorene znanosti trebala na odgovarajući način nagraditi u okviru istraživačkih karijera;

5. NAGLAŠAVA da takav zajednički pristup mora biti osmišljen na uključiv i kolektivan način s obzirom na to da se radi o brojnim akterima na različitim razinama te ISTIČE da europska inicijativa može olakšati koordinaciju promjena u sustavima za vrednovanje istraživanja, uzimajući u obzir nacionalne posebnosti i značajke različitih istraživačkih disciplina;
6. NAGLAŠAVA da bi preobrazba sustavâ za vrednovanje istraživanja trebala obuhvaćati vrednovanje pojedinačnih istraživača, istraživačkih timova, istraživačkih organizacija i visokih učilišta, istraživačkih infrastruktura, rezultata i projekata istraživanja te da je važno izbjeći proturječnosti među različitim razinama vrednovanja;
7. UZIMAJUĆI U OBZIR činjenicu da načelo istorazinske ocjene vrednovanja istraživanja ima važnu ulogu za pouzdanu i izvrsnu znanost te činjenicu da sami istraživači djeluju kao ocjenjivači i evaluatori u mnogim okružjima; ISTIČE da bi sami istraživači trebali biti u središtu tog razvoja jer je iznimno važno da podupiru i provode poboljšana načela za vrednovanje istraživanja te da im se pruži odgovarajuće osposobljavanje za tu zadaću kako bi se osiguralo da znanstvena zajednica u velikoj mjeri usvoji promjene; u tom pogledu SMATRA da bi istraživači u svim fazama karijere trebali preuzeti aktivnu ulogu u obnovljenom pristupu vrednovanju istraživanja i u primjeni načelâ i praksi otvorene znanosti;
8. PREDLAŽE da se razvoj sustava za vrednovanje istraživanja u Europi vodi sljedećim načelima, poštujući pritom autonomiju istraživačkih institucija i slobodu znanstvenog istraživanja, kao i raznolikost nacionalnih i disciplinskih konteksta te uzimajući u obzir njihovu dosljednost u pogledu međunarodnih inicijativa:
 - a. prijelaz na uravnoteženiji pristup između kvantitativne i kvalitativne evaluacije istraživanja jačanjem kvalitativnih pokazatelja za vrednovanje istraživanja uz istodobno razvijanje odgovorne upotrebe kvantitativnih pokazatelja;

- b. prepoznavanje svih oblika rezultata i postupaka istraživanja i inovacija, uključujući skupove podataka, softver, kodekse, metodologije, protokole i patente, a ne samo publikacije; NAGLAŠAVA da bi podaci trebali biti vidljivi, dostupni, interoperabilni i ponovno upotrebljivi, u skladu s načelima FAIR;
 - c. uzimanje u obzir različitih mogućnosti za razvoj karijere i svih istraživačkih i inovacijskih aktivnosti, uključujući mentorstvo, vodeće uloge, poduzetništvo, upravljanje podacima, poučavanje, vrednovanje znanja, suradnju između industrije i akademske zajednice, potporu oblikovanju politika na temelju dokaza, interakciju s društvom, među ostalim u okviru građanske znanosti i javnog angažmana;
 - d. uzimanje u obzir posebnosti različitih istraživačkih disciplina, raspon od osnovnog do primijenjenog istraživanja, faze istraživačkih karijera i misije istraživačkih institucija;
 - e. osiguravanje toga da se etici i integritetu daje najveći prioritet, kao i toga da nisu ugroženi protupoticaјnim mjerama;
 - f. osiguravanje raznolikosti, rodne ravnopravnosti i aktivnog promicanja žena u znanosti;
9. POZDRAVLJA europsku inicijativu kojom je pokrenut dijalog s dionicima na europskoj razini kako bi se prikupila stajališta o sustavima za vrednovanje istraživanja i čiji je cilj olakšati uspostavu široke koalicije dionika koji su voljni dobrovoljno razviti i provesti promjene putem sporazuma o poticanju konkretnih aktivnosti za reformu sustavâ za vrednovanje istraživanja;
10. PRIMA NA ZNANJE „Pariški poziv na vrednovanje istraživanja” („Paris call on research assessment”) objavljen povodom Europske konferencije o otvorenoj znanosti u veljači 2022.¹¹, u kojem se svi dionici pozivaju da se uključe u koaliciju;

¹¹ [Pariški poziv – OSEC 2022.](#)

11. POTIČE države članice da promiču reformu sustava za vrednovanje istraživanja na nacionalnoj i regionalnoj razini, u bliskoj suradnji s istraživačima, poštujući pritom autonomiju istraživačkih organizacija, na temelju navedenih načela;
12. POZIVA države članice da potiču organizacije za financiranje istraživanja i tijela za vrednovanje, sveučilišta i druga relevantna visoka učilišta, organizacije koje se bave istraživanjem i tehnologijom, kao i institucije koje provode zadaće vrednovanja da se pridruže europskoj inicijativi i promiču odgovarajuće smjernice i potporu na nacionalnoj razini;
13. PREPOZNAJE potrebu da se osigura razmjena najboljih praksi na europskoj i nacionalnoj razini kako bi se provele promjene u sustavima za vrednovanje istraživanja te POZIVA Komisiju da zajedno s državama članicama provede analizu pravnih i administrativnih prepreka na razini EU-a te na nacionalnoj i transnacionalnoj razini za obnovljeni sustav za vrednovanje istraživanja, predloži aktivnosti za uklanjanje utvrđenih prepreka i podupre razmjenu praksi i uzajamno učenje na europskoj razini;
14. POZIVA države članice, Komisiju i dionike da promiču neovisnost, otvorenost, ponovljivost i transparentnost podataka i kriterija potrebnih za vrednovanje istraživanja i utvrđivanje učinaka istraživanja; SMATRA da bi baze podataka i bibliografske baze podataka koje se rabe za vrednovanje istraživanja u načelu trebale biti javno dostupne te da bi alati i tehnički sustavi trebali omogućiti transparentnost;
15. SMATRA da bi savezi europskih sveučilišta i drugi relevantni dionici mogli poslužiti kao testna platforma za preobrazbu sustava za vrednovanje istraživanja; POTIČE ih da pokrenu pilot-projekte kako bi se na dobrovoljnoj osnovi uspostavili postupci vrednovanja u skladu s navedenim načelima; POZIVA Komisiju i države članice da u tu svrhu promiču okvirne uvjete kojima se podupiru relevantni dionici, uključujući saveze europskih sveučilišta;

16. NAGLAŠAVA da je preobrazba sustava za vrednovanje istraživanja ključna sastavnica privlačnosti istraživačkih karijera te POZIVA Komisiju i države članice da uključe načela vrednovanja istraživanja u razvoj Europskog okvira za istraživačke karijere, reviziju Europske povelje za istraživače i Kodeksa ponašanja pri zapošljavanju znanstvenika, kao i buduću uspostavu platforme EIP-a za talente;

II. Europski pristup i kapaciteti za akademsko izdavaštvo i akademsku komunikaciju

17. ISTIČE da je u interesu europskih građana i europskoga gospodarstva osigurati transparentno i konkurentno tržište koje privatnim poduzećima, uključujući mala i srednja poduzeća (MSP-ovi), kao i javno financiranim organizacijama kao što su sveučilišta, istraživačke organizacije i znanstvene udruge omogućuje da doprinesu zajedničkom sustavu znanja u području istraživanja i da od njega imaju koristi; POZIVA Komisiju da radi na poboljšanju regulatornog okvira kako bi se njime omogućili neometan pristup i ponovna uporaba rezultata istraživanja, istraživačkih publikacija i podataka koji su financirani javnim sredstvima u istraživačke svrhe te kako bi se administrativno opterećenje u odnosu na istraživačke infrastrukture i usluge svelo na najmanju moguću mjeru;
18. ISTIČE da je kriza uzrokovana bolešću COVID-19 ukazala na prednosti otvorene znanosti i neposrednog otvorenog pristupa istraživačkim publikacijama, kojim su se omogućili brži načini provjere njihove kvalitete, te daljnjeg širenja modaliteta otvorenog pristupa, što je bilo ključno za razvoj brzih odgovora na krizu omogućavanjem brzog pristupa novim rezultatima istraživanja za borbu protiv te bolesti; UVIĐA da je kriza također ukazala na prednosti povećanog pristupa istraživačkim podacima na temelju načelâ FAIR;

19. Sa zabrinutošću PRIMJEĆUJE financijsko opterećenje za istraživačke institucije i proračune država članica koje proizlazi iz sve većeg iznosa rashoda za pristup znanstvenim publikacijama i za objavljivanje s otvorenim pristupom te u tom kontekstu PRIMA NA ZNANJE strategije čiji je cilj ograničiti rashode, kao što su aktivnosti koje u vezi s tim pitanjem poduzimaju organizacija Coalition S ili inicijativa Open APC, a čiji je cilj osigurati transparentnost te poštene i jednake uvjete u ugovorima s izdavačima;
20. budući da je riječ o pitanju razvoja i širenja znanja, suverenosti i pravilne upotrebe javnih sredstava, ISTIČE da je za Uniju i njezine države članice ključno uspostaviti zajednički pristup u smislu zajedničkih načela akademskog objavljivanja i akademske komunikacije te da Unija i države članice trebaju razviti svoje kapacitete za akademsko objavljivanje u odgovarajućoj koordinaciji sa svim postojećim i budućim javnim i privatnim dionicima u tom području, istodobno obraćajući pozornost na specifične izazove svake znanstvene discipline, uključujući humanističke i društvene znanosti;
21. POZDRAVLJA uspostavu platforme Open Research Europe, platforme za objavljivanje s otvorenim pristupom koju je uspostavila Komisija, kao i sličnih platformi i sveučilišnih medija s otvorenim pristupom koje su osnovali javni i privatni ulagatelji u istraživanje unutar i izvan Europske unije, kao i namjenske istraživačke infrastrukture kao što su OpenAIRE (infrastruktura s otvorenim pristupom za istraživanja u Europi) i OPERAS (Otvorena akademska komunikacija u europskom istraživačkom prostoru za društvene i humanističke znanosti); POZIVA države članice i organizacije za financiranje istraživanja da razmotre pridruživanje inicijativi Open Research Europe kako bi se poboljšala njezina kvaliteta i privlačnost ili, ako to nije moguće, da razmotre uspostavu vlastitih platformi za objavljivanje s otvorenim pristupom, ako je to potrebno;

22. ISTIČE da bi trebalo poticati raznolikost poslovnih modela za časopise i platforme s otvorenim pristupom; SMATRA da bi autori istraživačkih publikacija ili njihove institucije trebali zadržati dostatna prava intelektualnog vlasništva kako bi se osigurao otvoren pristup, što bi dovelo do šireg širenja, vrednovanja i ponovne uporabe rezultata, čime bi se poboljšala pravedna ravnoteža poslovnih modela objavljivanja; NAGLAŠAVA da bi, ako se primjenjuju, naknade za pretplatu, kao i naknade za publikacije s otvorenim pristupom trebale biti transparentne i razmjerne uslugama objavljivanja; SMATRA da bi se objava svih rezultata istraživanja trebala temeljiti na procjeni njihove kvalitete i da bi trebalo riješiti pitanje svake potencijalne pristranosti, među ostalim zbog kapaciteta rashoda, na istraživačkoj ili organizacijskoj razini te POZIVA Komisiju da radi na tome;
23. TRAŽI od Komisije da zajedno s državama članicama prati razvoj i raznolikost znanstvenog izdavaštva u Europi te prakse i troškove akademskih publikacija, uključujući transparentnost troškova izdavanja računa, analizu i razmjenu postojećih najboljih postupaka razvijenih na nacionalnoj razini i, kad god je to moguće, objavljivanje nalaza, te u tu svrhu POTIČE države članice ili, prema potrebi, istraživačke organizacije da u suradnji s Komisijom poduzmu konkretne mjere protiv širenja nedovoljno transparentnih ugovornih aranžmana u svojim interakcijama s izdavačima;
24. SMATRA da su neke prakse otvorene znanosti, kao što su otvorene istorazinske ocjene i rano objavljivanje rukopisa, vrlo obećavajuće, ali izazovne, te da bi ih trebalo dodatno promicati unutar usklađenog okvira i da bi se trebale temeljiti na strogim načelima i praksama integriteta jer omogućuju brže širenje rezultata istraživanja i brže načine provjere njihove kvalitete;
25. u tom pogledu NAPOMINJE da je potrebno povećati ponovljivost rezultata istraživanja jer se time doprinosi većoj kvaliteti, učinkovitijim istraživačkim procesima, pouzdanijim rezultatima, djelotvornijem pretvaranju u inovacije i većem povratu ulaganja u istraživanja, kao i promicanju povjerenja javnosti u znanost i oblikovanja politika na temelju dokaza;

26. PRIMA NA ZNANJE preporuke ERAC-a¹² koje se odnose na otvorenu znanost i integritet, uključujući pitanje praksi rukopisa, te POZIVA države članice da podrže istraživačke organizacije u izradi usklađenih smjernica o tom pitanju;

III. Razvoj višejezičnosti za europske akademske publikacije

27. NAGLAŠAVA da je jedan od glavnih ciljeva otvorene znanosti povećati širenje i učinak rezultata znanstvenih istraživanja; NAPOMINJE da je engleski jezik postao *lingua franca* za međunarodnu znanstvenu prekograničnu suradnju i komunikaciju u mnogim znanstvenim zajednicama; SMATRA da bi dopiranje do neakademske publike moglo zahtijevati posebne formate za objavljivanje, napisane na manje tehničkom jeziku, te POTVRĐUJE važnu ulogu višejezičnosti u kontekstu znanstvene komunikacije s društvom, posebno na nacionalnoj i regionalnoj razini; u tom pogledu POZDRAVLJA inicijative za promicanje višejezičnosti, kao što je Helsinška inicijativa o višejezičnosti u znanstvenoj komunikaciji¹³;
28. NAPOMINJE da je u kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19 ključna bila potreba za pristupom novim i pouzdanim rezultatima istraživanja te da pristup tom novom znanju na različitim europskim jezicima može doprinijeti boljem širenju rezultata istraživanja u medijima, kao i među javnim i privatnim organizacijama, javnim i privatnim stručnjacima te građanima;
29. SLAŽE SE da dobrovoljno širenje akademskih publikacija na više jezika ne bi trebalo biti u nadležnosti pojedinačnih istraživača niti biti u suprotnosti s običajima i tradicijama istraživača, kao ni s potrebom za objavljivanjem na određenim jezicima ovisno o disciplinama;

¹² 1207/21.

¹³ *Helsinki Initiative on Multilingualism in Scholarly Communication*, 2019 - doi.org/10.6084/M9.FIGSHARE.7887059

30. POZDRAVLJA obećavajuća kretanja koja su se nedavno pojavila u području automatskog prevođenja zahvaljujući napretku umjetne inteligencije te SMATRA da poluautomatsko prevođenje akademskih publikacija u Europi može imati velik potencijal u smislu stvaranja tržišta za tu novu tehnologiju te da ono ujedno predstavlja važno pitanje suverenosti;
 31. POZIVA Komisiju i države članice da na dobrovoljnoj osnovi eksperimentiraju s višejezičnošću;
 32. POZIVA Komisiju da do kraja 2023. izvijesti Vijeće o napretku postignutom u pogledu triju odjeljaka ovih zaključaka kako bi se procijenila potreba za daljnjim djelovanjem ako je to potrebno.
-